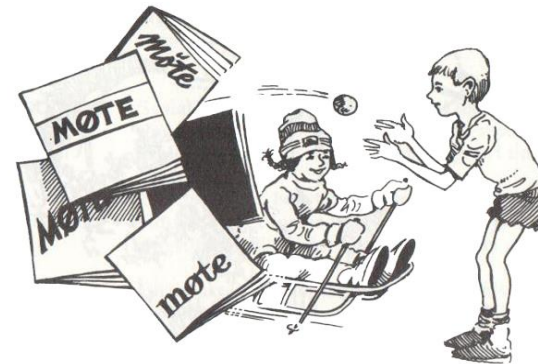

Samhandling mellom skole og hjem og tverrprofesjonelt samarbeid

når barnet har en sjelden diagnose

Illustrasjoner: Sturla Kaasa,
Universitetsforlaget (1987)

Ellen Berg, 1. amanuensis, PhD, spesialpedagog/idrettspedagog

NKSD

Nasjonal kompetansetjeneste
for sjeldne diagnoser

Sunnaas sykehus HF

TRS kompetansesenter for sjeldne diagnoser

Bakteppe

‘Fra åpen dør til å stange hodet i veggen’:

Foreldres erfaringer med skole-hjem-samarbeid når barna og de unge har en sjelden diagnose (Svendby, 2017)

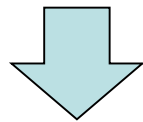
Fra en doktorgradsstudie om barn og unges erfaringer med kroppsøvingsfaget når barnet/den unge har en sjelden diagnose (fysisk funksjonshemming) (Svendby, 2013)

Egne erfaringer gjennom 20 års praksis i møte med barn og unge, foreldre/foresatte, skole og hjelpeapparat

Deriblant skolestartkurs for barn med sjeldne diagnoser og deres foreldre/foresatte

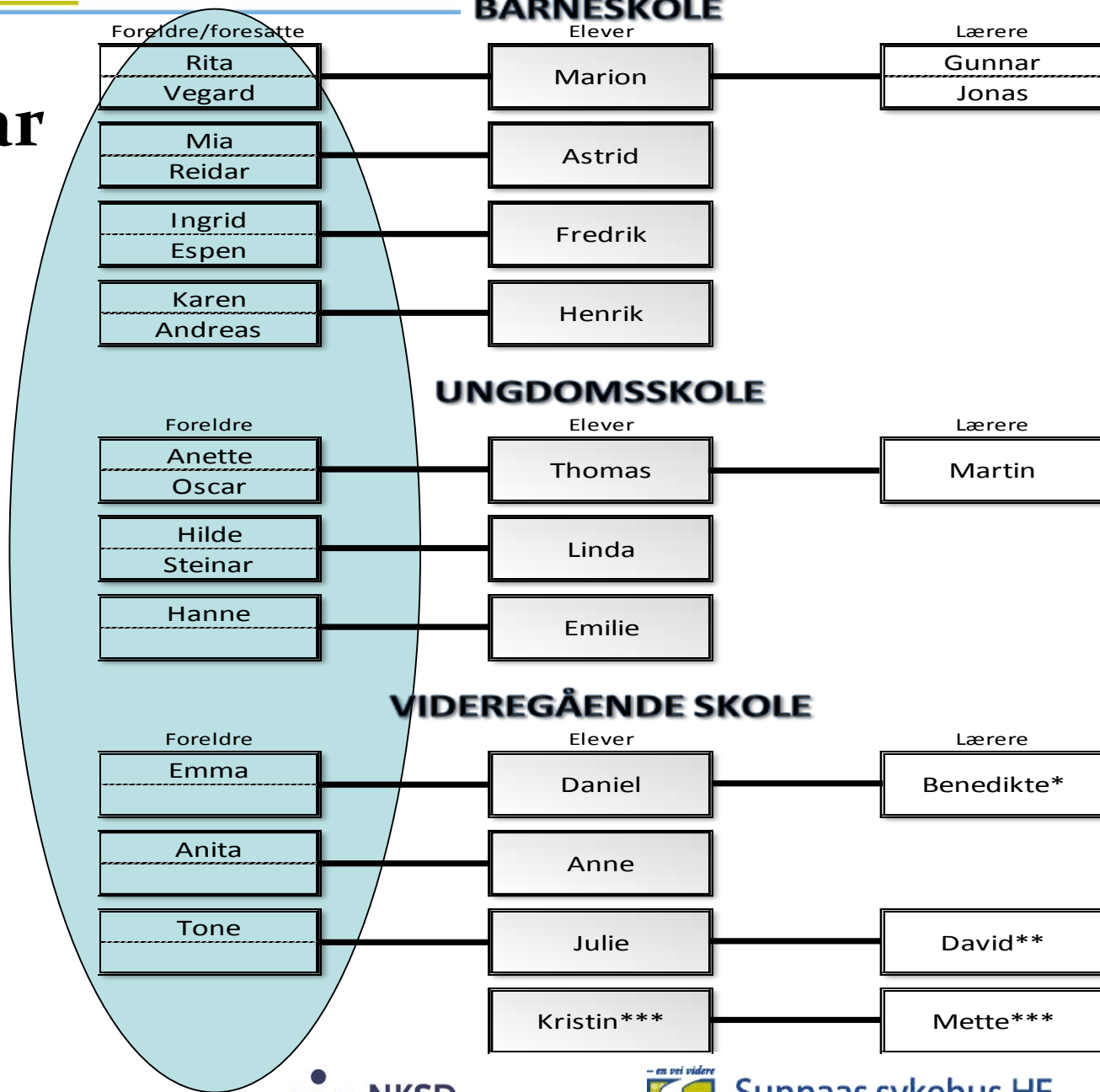
Bakgrunn og problemstilling – skole-hjem-samarbeid

- Foreldre er viktige samarbeidspartnere for skolen
- Gjensidighet
- Foreldre/foresatte skal ha reell mulighet til innflytelse på egne barns læringsarbeid, faglig og sosialt (Udir, uå; Opplæringsloven, 1998)
- Lite forskning som belyser hvordan samarbeidet fungerer i praksis (Nordahl, 2007; Yssel et al., 2007)

Hvordan erfarer foreldrene til barn med en sjelden diagnose (fysisk funksjonsnedsettelse) samarbeidet mellom hjem og skole ?

Hvem har jeg snakket med?

Kjennetegn på skole-hjem-samarbeid - 'på godt og vondt'

- Kontakten mellom skole og hjem erfares svært forskjellig, men de formene for kontakt som benyttes er noenlunde like
- Det direkte samarbeidet foregår på skolens arena

Tema: tilrettelegging av fysisk miljø (ute og inne), bruk av hjelpemidler og assistanse, utedager/friluftsliv, aktivitets- og idrettsdager, friminutt, informasjon om ungenes diagnose og opplæringstilbudet i kroppsøving

Målet: å fremme ungenes trivsel og deltagelse (Nordahl, 2003)

Kjennetegn ved et godt fungerende samarbeid

Åpenhet
Interesse
Engasjement
Initiativ fra begge parter
Informasjon
Dialog
Tydelig kommunikasjon
Nærhet
Omsorg
Involvering
Tilbakemeldinger

I samsvar med lærernes og foreldres forståelser av inkludering som fenomen

God relasjon mellom foreldre og lærer

Skapes rom for en god dialog og reell medvirkning

Myndiggjøring

Kjennetegn – når samarbeidet erfares som dårlig

‘Kampen’ om ...opplæringstilbud, ressurser, videre utredning (Grut et al., 2008)

‘Å legge inn årene’, ‘resignasjon’ – ikke mulig å endre situasjonen

Skole-hjem-samarbeidet uttrykkes som dårlig når foreldre opplever at skolen engasjerer seg for lite:

- manglende informasjon, interesse, forståelse og manglende oppfølging fra skolens side

Forts kjennetegn på samarbeidet

Prisgitt den enkelte lærer – personavhengig

Kvaliteten på samarbeidet blir dårligere med økt alder
(Nordahl, 2007)

-Kan kompenseres for med økt elevmedbestemmelse

Fraværet av kroppsøving på skolens agenda

Gjenspeiler fagets status (Pachter, 1998; Ommundsen, 2005)

Problematisk når nettopp ungenes utfordringer i skolesammenheng dreier seg om deltagelse og læring i kroppsøvingsfaget

Ikke direkte samarbeid med kroppsøvingslærer

Større utfordring jo lenger opp i klassetrinnene du kommer

Foreldre som initiativtakere og pådrivere

Skole-hjem-samarbeidet prisgitt foreldrenes initiativ og ressurser (utover de formelle/forskriftsmessige møtene)

Foreldre til barn med funksjonshemning – behov for tettere dialog/kontakt (Rogers, 2007; Yssel et al., 2007)

Foreldre er både engasjerte og sterkt delaktige i ungenes skolegang (Nordahl, 2003)

forts : Foreldre som initiativtakere og pådrivere

Flere av foreldrene opplever at deres kompetanse ikke blir anerkjent og verdsatt (læreren/skolen vet best, MacLure, 2003)

Ønske om mer gjensidighet, i tråd med politiske føringer (St.meld.nr 18 (2010-2011))

Foreldre posisjonerer seg- det representative samarbeidet (eks: FAU)

Å være 'på godfot' med skolen - et evig dilemma når noe er vanskelig

Avhengighetsforhold

Frykten for sanksjonsmidler

Mer avhengig av tett kontakt og oppfølging

Betydningen av informasjon, kommunikasjon og åpenhet

Ærlighet – i samarbeidet mellom hjem og skole

Informasjon og kommunikasjon når eleven har en sjelden diagnose

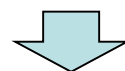
Foreldre som eksperter på ungenes diagnose og situasjon

Diagnosen som 'inngangsbillett' til forståelse, ressurser og oppfølging

Økt oppmerksomhet om samhandling på tvers

Behov for samarbeid mellom helse- og omsorgssektoren og utdanningssektoren om barn og unge som trenger samordnet bistand (Meld. St. 21 (2016-2017))

Lovendring i opplæringsloven:

Skolen skal samarbeide med relevante kommunale tjenester om vurdering og oppfølging av barn og unge med helsemessige, personlige, sosiale eller emosjonelle vansker (§ 15-8).

Tverrprofesjonelt samarbeid – med barn og unge i midten

Hvilken betydning har tverrprofesjonelt arbeid i prosessen frem mot skolestart og videre i skoleløpet?

- Behov for tett samspill mellom barnet/den unge, foreldre/foresatte, lærere, skoleledelse og helsepersonell
- Ekstra viktig for barn og unge med funksjonsnedsettelse og de sjeldne
- Å møte barn, unge og foreldre/foresatte der de er

Samhandling – med vekt på ‘vi-holdning’

Samhandling innehar sentrale aspekter for et likeverdig og samarbeid;

det *relasjonelle*,

prosessuelle og

handlingsdimensjonen blir tillagt vekt

I tillegg inkluderer samhandling en *felleskapsdimensjon*, der samarbeidet preges av aktiv felles deltagelse av partene som arbeider sammen

En slik ‘*vi-holdning*’ er sentralt for å utvikle et godt fungerende samarbeid om opplæringstilbudet i skolen, både når det gjelder skole-hjem-samarbeid og tverrprofesjonelt arbeid (Johannessen & Skotheim, 2018; Nordahl, 2015; Svendby, 2017; Westergård & Galloway, 2010).

Krevende – men viktig!

- Tid, struktur, makt- og interessekonflikter, grensedragninger mot andre profesjoner, og ulike forståelsesrammer (Johannessen & Skotheim, 2018; Kvello, 2018; Omdal & Thygesen, 2018).
- Fungerer best når samhandlingen preges av åpenhet, tydelig felles mål og respekt for andres kompetanse
- Trygghet på eget fagfelt og åpen for andre synsvinkler
- Å være åpen om usikkerhet og dilemmaer
- Å gå på læringstokt sammen!

Åpenhet og informasjon om støttesystemet

Det interne laget på skolen

Det eksterne laget

Samarbeid mellom skole-hjem og støttesystemet – finne gode samhandlingsformer

Oppsummering

Det er stor variasjon i skole-hjem-samarbeidet

Foreldres kamp for et tilpasset og inkluderende opplæringstilbud

Foreldre som initiativtagere og pådrivere

Samarbeidet preges av informasjons- og erfaringsutveksling, i mindre grad myndiggjøring og ressursorientering

Lite samarbeid mellom skole og helsepersonell

Fokus videre

Utvikle 'vi'-holdning til samarbeidet

Vekt på gjensidighet og likeverdighet

Anerkjennelse og ressursfokus

Myndiggjøring – fra informasjon til medvirkning

forts

Åpenhet og delingskultur

Skape rom for usikkerhet og ærlighet

Skolen, ledelsen og lærerne som initiativtakere

Skape rom for bedre samarbeid mellom barn/unge, foreldre og skole- og helsetjenesten

Referanser

- Høie, M.M., & Thorød, A.B. (2018). “Alle skal med” – ideal eller realitet? In H. Omdal & R. Thygesen (Eds.), *Å falle mellom to stoler : samarbeid til barnets beste i barnehage og skole* (pp 103-134). Oslo: Universitetsforl.
- Johannesen, B., & Skotheim, T. (2018). Et lag rundt eleven og læreren. In B. Johannessen & T. Skotheim (Eds.), *Barn og unge i midten : tverrfaglig og tverretatlig arbeid i barn og unges oppvekst.* (pp. 18- 43). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Kvello, Ø. (2018). Hvorfor kloke hoder ikke jobber flerfaglig eller tverrfaglig. In H. Omdal & R. Thygesen (Eds.), *Å falle mellom to stoler : samarbeid til barnets beste i barnehage og skole* (pp 74- 87). Oslo: Universitetsforl.
- Lund, I. (2018). Kommunikasjonens muligheter og utfordringer i samarbeid. In B. Johannessen & T. Skotheim (Eds.), *Barn og unge i midten : tverrfaglig og tverretatlig arbeid i barn og unges oppvekst.* (pp. 338-357). Oslo: Gyldendal akademisk.

- Nordahl, T. (2015). *Hjem og skole. Hvordan etablere et samarbeid til elevenes beste?* Oslo: Universitetsforlaget.
- Svendby, E. B. (2017). Fra åpen dør til å stange hodet i veggen. Foreldres erfaringer med skole-hjem-samarbeid når barna og de unge har en sjelden diagnose. *Spesialpedagogikk* (3), 39-52.
- Tveit, A. D. (2009). Conflict between truthfulness and tact in parent-teacher conferences. *Scandinavian Journal of Disability Research - SJDR*, 11(4), 237-257.
- Westergård, E. (2018). “En svale gir ingen sommer”. Utvikling av kollektiv kompetanse innen foreldresamarbeid. In H. Omdal & R. Thygesen (Eds.), *Å falle mellom to stoler : samarbeid til barnets beste i barnehage og skole* (pp 183-195). Oslo: Universitetsforl.
- Åmot, I. & Skoglund, R.I. (2012). Anerkjennelsens kompleksitet i pedagogiske institusjoner. I Åmot, I. & Skoglund, R. I. (red). *Anerkjennelsens kompleksitet i barnehage og skole* (pp. 17-40). Oslo: Universitetsforlaget.